

آیا می توان با ابزارهای نوین پژوهشی زمان رسیدن به اجتهاد دینی را کاهش داد.

احيانا شنیده می شود که طلاب عزیز که هدفشان خدمت به اسلام و بشریت است به دنبال راه آسانی برای امرار معاش و خدمت رسانی هستند و یا رشته تحصیلی آسانی را برای ادامه تحصیل انتخاب می کنند. تبلیغ، تدریس و یا کارهای فرهنگی را بر اجتهاد ترجیح می دهند.

ایشان مسیر اجتهاد را به دلیل صعوبتی که دارد برای خدمت به اسلام و زندگی طلبگی و شغلی خود انتخاب نمی کنند. در حالیکه این انتخاب با روح طلبگی که علم آموزی و تحصیل محققانه است، در تعارض بین است.

ما چنین عقیده داریم که دوستان علاقمند و مستعد، بخصوص افرادی که در رشته فقه و اصول تحصیل می کنند اگر به چند نکته توجه داشته باشند، به دنبال اجتهاد می روند و معیشت محققانه را بر موارد دیگر ترجیح می دهند.

اولا اساس دین شناسی که هدف طلبگی است با اجتهاد و تخصص گرایی حاصل می شود نه با مسیرهای دیگر خدمت.

ثانیا اجتهاد آسان است به آسانی همان راههای دیگر.

مرحوم مظفر در ۵۰ سال پیش می گوید با تالیف وسائل الشیعه و مجامع روایی و زحمات علما و تلاشهای بی دریغ بزرگان **اجتهاد آسان شده است!!**

آقای مظفر اگر الان در این دوران می بودند می گفتند **اجتهاد مثل آب خوردن است!** چون دو ابزار آسان ساز و سرعت بخش به فرایند اجتهاد بوجود آمده است که در زمان ایشان نبوده است:

یک: رایانه و ابزارهای هوشمند

دو: نگاه الگوریتمی به علوم، فنون و مهارتها

صعوبت اجتهاد ممکن است به دلیل لزوم دقت هایی علمی، تخصصی باشد و یا ممکن است به دلیل عدم شفافیت مراحل استنباط احکام و یا خودآگاه نبودن مهارت های لازم برای اجتهاد باشد که علت دوم با ابزار الگوریتم سازی قابل حل و رفع است! حتی نگاه روشمند و تحصیل محققانه در حل علت اول نیز می تواند موثر باشد.

خبر خوش این است که به لطف خداوند هم اکنون مراحل اجتهاد و استنباط احکام شرعی بصورت گام به گام توسط برخی اساتید سطوح عالی حوزه علمیه استخراج شده و آماده استفاده عموم تازه مجتهدین است.

البته این به معنای عدم تخصص و ساده انگاری مطالب نیست. بلکه در سطح مقدماتی اجتهاد بصورت تقلیدی از الگوریتم های موجود تبعیت می کند و بعد از ارتقاء و کسب تخصص لازم در مراحل مختلف اتخاذ مبنی می کند.

الگوریتم اجتهاد طبق تنظیم استاد درایتی ۱۰۰ مرحله و طبق تنظیم استاد واسطی ۲۵۰ مرحله می باشد.

برای آشنا شدن با الگوریتم اجتهاد اینجا کلیک کنید

ثالثا جالب است بدانید روشمندسازی علوم، منحصر در رویکرد الگوریتمی علوم نیست بلکه **مهارتهای لازم** برای اجتهاد نیز قسمتی از شیوه اجتهاد و استنباط را تشکیل می دهد.

این مهارتها که خروجی علوم حوزوی و غیرحوزوی است، بعضا در خلال آموزش در سطوح مختلف حوزه به صورت پراکنده بدست آمده است و نیاز به شفاف سازی و تدوین روشمند دارد که تا کنون **۶۵ مهارت لازم** برای اجتهاد در گروه پیشگامان مدینه فاضله استقصاء شده و برخی از آنها بصورت مدون شفاف سازی شده است.

این مهارتها نیز می تواند رسیدن به نتیجه را سرعت ببخشد و مسیر را کوتاه کند! ادعا بر اینست که یک **اجتهاد پژوه** در یک دوره ۵ ساله می تواند به آرمان خود برسد!

البته سرعت بخشی به معنای ترک منهایان در درس و بحث نیست بلکه سبک و نظام آموزشی قدیم، مزایایی دارد که باید حفظ شود و نیز معایبی دارد که اگر اصلاح شود پیشرفت سریع تر، جامع تر و بهتر خواهد بود انشالله.

اکنون برای نمونه و تیتروار به برخی از این مهارت ها اشاره می کنیم تا بتوانید با پیگیری، مطالعه و کسب این مهارت ها، راه

اجتهاد را بر خود هموار سازید و به حفظ و اعتلای دین مبین اسلام بیش از پیش و با گام هایی استوار مبادرت کنید.

مهارت های اجتهاد پژوهی:

1. متن شناسی

بدون تحلیل متن و شناسایی کلمات و جملات و قرائنی که متن دارد استفاده از آن در مسیر افتاء محال است!

2. غرض شناسی

کارکرد و مهارت بلاغی که گاهی به ماورای متن نظر دارد و بسیار اتفاق می افتد که تفسیر دلیل (آیه و حدیث) بدون آن غلط از کار در می آید!

3. نسبت سنجی بین ادله

گاهی تنافی ادله به ظاهر متنافی را با یک نسبت سنجی ساده می توان حل کرد

4. رابطه یابی:

مجتهد می تواند بین ملاکات احکام و ادله و موضوعات فقهی رابطه یابی کند و نبود این مهارت می تواند مراحل اصلی استنباط را به مخاطره بیاندازد!

5. مهارت تحلیل روایات:

تا ندانیم روایت چه مولفه هایی دارد و چه می گوید چه مقتضیاتی دارد و .. چگونه از آن در راستای اجتهاد استفاده کنیم

6. سنخ شناسی موضوعات:

گام اول اجتهاد مبتنی بر شناسایی سنخ موضوع حکم است!

7. آسیب شناسی:

اجتهاد و استنباط احکام در عرصه های مختلف آسیبهایی دارد که در کلیپ معرفی مهارتها به آنها اشاره شده است

به قلم: سید حسن رفعتی زاده

جهت مشاهده فهرست کامل مهارتها اینجا کلیک کنید